

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Hükümlü Gençler Üzerine Bir İnceleme (*)

Yrd. Doç. Dr. Hasan CİCİOĞLU (**)

İki gündür yapılan konuşmalarda değerli hocalarımız, bizleri Gençliğin eğitimi ve sorunları üzerinde aydınlattılar. Konuyu bilimsel olarak çeşitli boyutlarda irdelediler. Ben de, Gençlik konusunu bir başka boyuttan ele alarak incelemek istedim. «Suçlu Gençliğin suça itiliş nedenleri»ni bulmak ve belirlemek, bu nedenlerin ortadan kaldırılması için ne gibi önlemlerin alınabileceğini saptamak istedim.

Araştırma konum : «Suçlu genç mi vardır? yoksa Suça itilen genç mi vardır?» Bir başka deyişle, bu hüküm giymiş gençler, suçlu kişilik yapısına mı sahiptir? yoksa sosyal ve yakın çevresel koşullar, bu gençleri suça mı itmiştir?

Bu amaçla Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki mevcut Cezaevinde, Birleşmiş Milletler'in belirlemiş olduğu 14-25 yaş grubunda bulunan tüm hükümlü gençlere iki tip soru anketi uygulanmıştır.

1. Anket, hükümlü gencin, sosyal, kültürel, yakın çevre ve ekonomik yapısını belirlemek için 42 sorudan oluşan «Hükümlü Bilgi Tarama Formu», diğeri ise,
2. Birçok ülkelerde suçlu kişilik özelliklerini belirlemek üzere kullanılmakta olan 101 sorudan oluşan «Eysenk Kişilik Envanterli»dir.

Her iki teste de testin güvenilirliği açısından testi dolduran hükümlü gençlerin ad soyad gibi kendilerini tanıttıcı özellikleri sorulmamıştır.

Ekim 1985 tarihi itibarıyla, 14-25 yaş grubunda cezaevinde bulunan hükümlü sayısı 16'dır. Ancak bunlardan 4'ü yeteri derecede okuma ve yazma bilmediklerinden, Bilgi Tarama Formu, tarafımdan tek-tek okunarak doldurulmuş, diğer Eysenk Kişilik Envanteri, bu şekilde sağlıklı olmayacağı için doldurulmamıştır.

(*) 30-31 Ekim 1985'te düzenlenen KKTC. I. Gençlik Sempozyumunda sunulmuştur.

(**) Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji Öğretim Üyesi

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde tutuklu bulunan bu 16 hükümlü gençlerin hepsi de erkek olup, 18-20 yaş grubu arasında 7, 21-24 yaş grubu arasında 9 hükümlü genç bulunmaktadır.

Bunların öğrenim durumları ise şöyledir :

Okuma ve yazması olmayan : 4

İlkokuldan terk : 3

İlkokulu bitirmiş : 7

Lise bitirmiş : 2 hükümlü vardır.

Hükümlülerin ana ve babalarının tahsil durumlarına bakıldığında, 13 hükümlünün babasının tahsili yok denecek düzeyde olduğu, 3 ünün ise ilkokulu bitirdiğini görüyoruz.

Annelerinin öğrenim durumları ise, sadece 2 hükümlünün annesi ilkokulu bitirmiştir.

Genel olarak gerek hükümlü gençlerin, gerekse ailelerinin öğrenim düzeyleri, yetersiz bulunmaktadır.

Ayrıca hükümlülerin kardeş sayılarının oranı da oldukça yüksektir.

1 ilâ 5 kardeşi olan hükümlü sayısı 2,

5 ilâ 10 kardeşi olan » » 10,

10 dan fazla kardeşi olan » » 4'dür.

Kardeş sayısı bakımından 5'den fazla kardeşi olan hükümlü oranı, % 87'dir.

Hükümlülerin ailelerinin meslek ve iş alanları, genellikle çiftçilik ile küçük aile işletmeleridir.

Hükümlülerin ise, suç işledikleri sırada 7'si işsiz, 4 hükümlünün aile işletmesine yardım ettiğini, 5 hükümlünün de çeşitli işlerde çalıştığını görüyoruz. Aile işletmelerinde çalışan 4 hükümlüyü de işsizler grubunda kabul edersek, 11 genç hükümlünün sürekli ve doğru dürüst bir meslek sahibi olmadığını söyleyebiliriz. İşte çalışan hükümlülerin üçü asgari ücret üzerinden maaş almaktadır. Diğer ikisi de kendi deyimlerine göre iyi bir ücret aldıklarını belirtmişlerdir.

Bu hükümlülerin suç işledikleri sıradaki ekonomik durumlarına ise kendileri şöyle yanıt vermişlerdir :

10'u çok kötü, 4'ü orta, 2'si ise iyi durumdadır.

Genelde bu genç hükümlülerin iş ve mesleklerine bakıldığında aldıkları ücretler incelendiğinde, bu hükümlülerin % 70'nin ekonomik durumlarının kötü olduğu izlenilmektedir.

Hükümlü gençlerin % 80'i göçmen durumundadır. Bunlardan 9'u «Mutlu Barış» harekâtından sonra güneyden kuzeye yerleşen, 4 de Ada dışından ikinci ve üçüncü ülkelerden gelerek adaya yerleşen göçmen ailelerinin çocuklarıdır. Toplam olarak göçmen sayısı 13'tür.

Hükümlü gençlerin genel olarak alkol bağımlılıkları yoktur. Bunların 12'sinin hiç alkol almadığını, 4'ü ise arada bir hafif alkol aldıklarını belirtmişlerdir.

Sigara içmede de alkol oranının tersini görüyoruz. 4 hükümlü sigara içmezken, 12 hükümlünün sigara tiryakiliği vardır.

Genç hükümlülerin suç çeşitlerine göre dağılımı şöyledir :

Suç çeşidi	Sayısı
CİNAYET	2
HIRSIZLIK	3
Irza Tecavüz	4
Yasak Bölgeye Firar	7

Hükümlülerin işledikleri suçlardan aldıkları cezalar ise :

1 yıl	4 hükümlü
2 »	1 »
3 »	2 »
4 »	4 »
5 »	4 »
6 »	1 »

Bu hükümlülerden daha önce suç işleyenlerin yani mükerrer suç sayısı ise 5'dir. Bunların 3'ü hırsızlık, diğer ikisi de firardır.

Hükümlüler, kendilerini suça iten en önemli nedenleri sırasına göre şöyle sıralamaktadırlar :

1. İşsizlik ve parasızlık,
2. Psikolojik bunalım ve yalnızlık,
3. Eğitimsizlik,
4. Aile içi geçimsizlikler ve aileleri ile anlaşamama.

Tüm hükümlüler, cezaevinden çıktıktan sonra aynı ortam ve çevre içerisine girerseniz tekrar suç işleyebilir misiniz? sorusuna, hayır yanıtını vermişlerdir.

Cezaevinden çıktıktan sonra geçimlerinizi nasıl sağlayacaksınız? sorusuna, 10 hükümlü, iş arayacağını belirtirken, diğer 6 hükümlü genç de daha önceki işlerine devam edeceklerini düşünmektedirler.

Devletten af dışındaki isteklerini ise şöyle belirtmişlerdir :

11 hükümlü, Devletin bunlara iş olanakları sağlamasını ve devlet eliyle doğru dürüst bir işe yerleştirilmesini,

1 hükümlü, ailesiyle ilgilenilmesini; diğer dört hükümlünün ise herhangi bir isteklerinin olmadığını belirtmişlerdir.

Ayrıca bu hükümlülerden 13'ü, cezaevi yönetiminden herhangi bir isteklerinin olmadığını ve güven içinde bulduklarını söylerken, bir hükümlü, cezaevi yönetiminden saygı beklediğini, bir diğeri ise atölyelerde daha fazla çalışmak isteminde bulunmaktadır. Hükümlülerin % 80'den fazlası, cezaevi yönetiminden memnun olduklarını belirtmişlerdir. Bu oran, bir cezaevi yönetimi için oldukça sevindirici ve başarılı bir orandır. Yeri gelmişken Cezaevi yöneticilerini, bu başarılarından dolayı kutlamak isterim.

Görüldüğü gibi cezaevinde bulunan 14-25 yaş arası hükümlü gençlerin % 70'nin eğitim, ekonomik, sosyal ve kültürel düzeyleri yeterli değildir.

Bir de olayı diğer açıdan, yani suçlu kişilik yapısı açısından inceleyelim :

12 hükümlü gence uygulanan EYSENK KİŞİLİK ENVANTERİ, dört bölümden oluşmaktadır :

- | | |
|---------------------|--------------------------------|
| 1 — Psikotizm (P7), | 2 — Dışadönüklük (Extravert) E |
| 3 — Nörotizm (N7), | 4 — Yalan ölçekleridir. |

1. Bölüm olan Psikotizm ölçeğinde 6'nın üzerinde puanda, psikotik belirtinin varlığından sözedilebilir. Bu ölçekte yüksek puan alınması halinde şöyle bir tanımlama yapılabilir :

«İnsanlara ilgi göstermeyen, yapayalnız, her zaman sıkıntıları olan, genelde hiçbir yere uyum sağlayamayan, insanlık dışı zalimce davranışlarda bulunabilen, duygusuzluk tabloları gösteren, arkadaş ya da akraba gibi yakınlarına bile saldırganca davranabilen, diğer insanları mutsuz kılmaktan zevk duyan bir kişidir.»

Psikotizm kavramı şizoit, psikopatik belirti ve davranış bozuklukları şeklinde teşhis edilen patolojik özelliklerin hepsini kapsamaktadır.

Tablomuzda da psikotizm açısından sadece bir önemli sayabileceğimiz vak'a vardır.

Tablonun ikinci ölçeği Dışadönüklük (Ekstravert) yapısıdır.

Bunlar «Sosyal grup ve topluluklardan hoşlanan, bir çok arkadaşları olan, insanlarla birlikte olma gereksinimi duyan, tek başına okumak ve çalışmaktan hoşlanmayan, heyecandan zevk duyan, heyecanına çok çabuk yenik düşen, gülmeyi ve mutlu olmayı seven kişi» olarak tanımlanır. Tablomuzda ekstravert kişilikte 9 vak'a görülmektedir. Üçüncü test ölçeği olan nörotizmde yüksek puan alan tipik bir nörotik ise «Şüpheli ve endişeli, sık sık ruhsal çöküntüleri olan, çeşitli Psikosomatik bozukluklardan yakınan, aşırı derecede duygusal, hemen her türlü uyarıcıya çok şiddetli tepki gösteren, yerine

göre heyecanlı hatta saldırgan olabilen, tek kelimeyle kuşkulu bir kimse olarak tanımlanır.

Tablomuzda da norotik vak'a sayısı 9'dur.

Son ölçeğimiz olan Yalan Bölümünde ise, kişinin yalan söyleme derecesini ölçmektedir. Yalan, kişinin kendini sosyal bakımdan iyi bir düzeye ulaştırmak veya kabul ettirmek, bazı durumlarda da kendini değiştirmek isteme çabasıyla ilgilidir

Tablomuzda da bu ölçekte 6 vak'a ile karşılaşılıyor.

Kendi toplumlarının kurallarına karşı gelen kişiler arasında belli benzerliklerin varlığı noktasından hareket eden ve genel bir sapma kuramı olan «Eysenk Kuramı» şöyle özetlenebilir :

- Dışadönükler, kötü koşullanırlar.
- Toplumsallaşma, bir koşullanma süreciyle oluşur.
- Bu nedenle dışadönükler, zayıf toplumsallaşma eğiliminde olacaklardır.
- Nörotikler, yüksek heyecanlılık ya da bunalım ve endişe faktörlerine sahiptirler.
- Bu endişe ve bunalım, pekiştirici bir dürtü olarak faaliyette bulunur.
- Bu nedenle toplumsallaşması zayıf olan nörotikler (yani nörotik dışadönükler), nörotik olmayanlara oranla daha çok anti-sosyal davranışta bulunma eğiliminde olacaklardır.

Suç ve kişilik arasındaki ilişki açısından Eysenk Kuramı, suçluların «Dışadönük-Nörotik» olma eğiliminde olduklarını savunur.

Tipik bir dışadönük nörotik ise şu özelliklere sahiptir :

«İsteri belirtileri göstermeye eğilimli, enerjisi zayıf, ilgi alanları dar, kekemelikten şikâyetçi olabilir. Sık-sık kazaya uğrar, ters huylu keyifsizdir. Sürekli ağrı ve sızıları vardır. Sebatkârlıktan son derece uzaktır. Çabuk hareket ederler. Fakat titiz değildirler. Amaç ve hedef düzeyleri düşüktür. Buna karşılık yaptığı işleri ve başarılarını gözünde büyütürler. Estetik tercihleri çok renkli olup modern resme yöneliktirler. Şakadan hoşlanırlar.

Psikotizmi karakterize eden özellikleri daha önce de ifade ettiğimiz gibi yalnızlık, sıkıntılı olma, zalimlik, duygu yoksunluğu, heyecan arama, başkalarına karşı saldırgan olma, tehlikeyi umursamama şeklinde sıralanır. Bu nedenle psikotiklikte genel anlamda suçlulukla bazı önemli özellikleri paylaşmaktadır.

Tabloya bakıldığında «Dışadönük-Nörotik» vak'a sayısı : 7'dir.

Bir de psikotik vak'ayı bu sayıya ekleyecek olursak, test sonucunda 8 hükümlünün suçlu-kişilik yapısına uygun olduğu söylenebilir.

Ancak, bu araştırmanın tek bir test sonucu olduğu ve testin toplum içinde standardizasyonunun yapılmamış olduğu da gözden uzak tutulmamalıdır.

Bu hükümlü gençlerde, farklı kişilik özellikleriyle bazı davranış bozukluklarına rastlandığı söylenebilir. Ancak bu özelliklerin de suçluluğu oluşturan tek neden grubu olduğunu da kabul etmek mümkün değildir. Kişilik kusurlarının yanı sıra hükümlülerin bu kusurlarını giderecek düzeyde zekâ ve eğitimlerinin olmayışı, olumsuz sosyo-ekonomik çevre koşulları, suç işleme olasılıklarını kuvvetlendirmektedir.

Sonuç olarak şunu söylemek mümkündür : Bu konuda yapılabirçok karşılaştırmalı çalışmalarda suçlulukta kalıtsal etkenlerden çok, çevresel etkenlerin önemini vurgulamaktadır. Kişilik kusurlarının yanı sıra, bu kusurlarını giderecek düzeyde zekâ ve eğitimden yoksun olan gençler, elverişsiz yakın çevre koşulları içinde suç işleme olasılıklarının güçlendiğini ortaya koymaktadır. Bu çevresel etkenler, ekonomik koşulların kötülüğu, baskıcı disiplin yöntemleri, ana-baba ayrılığı ya da yoksunluğu, düşük kültür ve eğitim düzeyi, kötü ve elverişsiz konutlar, kalabalık ve yoksul aile, savaş, iç ve dış göç olaylarının yarattığı kültür çatışması gibi koşullar, anti-sosyal davranış örüntülerinin oluşumunda etkili olabilmektedir.

Gençlerimiz, kimi zaman bazı toplumsal değer kalıpları nedeniyle de suç işleyebilmektedir. Gençlerimiz, yine toplumca koyduğumuz tabulardan dolayı suça yönelebilmektedirler. Bunların başında kız-erkek arkadaşlıkları ile ilgili yasaklar, cinsel bilgilerin doğru verilmesinin yarattığı açmazlar gibi çevresel koşulların elverişsizliği, ergenlik çağının fırtınalarıyla birleşince, çocuk yaşta gençlerimizin davranış bozuklukları göstermeleri, suça itilme olgusu ortaya çıkarmaktadır. Biz yetişkinler de henüz yeterince toplumsallaşmamış gençlerimizi koyduğumuz kurallara uymalarını bekliyoruz. Ama çoğu toplumda, gençlerimizi suça iten olumsuz çevre koşullarını ortadan kaldıracı önlemleri almak zorundayız. Davranış bozukluğu ve suça yönelme tehlikesi içinde görülen gençlere ilgili hizmet ve olanakların oluşturulması ve etkinliğe kavuşturulması, suça yönelmeden önlenmesi çerçevesinde ele alınmalıdır. Orta dereceli okullarımızda rehberlik hizmetleri, aile rehberliği ve okul dışındaki gençliğe yönelik rehberlik hizmetlerini oluşturmak, mevcutlarını geliştirmek, alınacak önlemlerin en başında gelmektedir.

Bu çalışmaları yalnızca devletten beklemek akılcı ve gerçekeğildir. Bu konuda toplumun her kesiminden, insanlığın ve toplu-

munun geleceğini düşünen çok sayıda insanın örgütlü bir biçimde seferber olması, Devletle ve kendi aralarında uyumlu yaygın bir gönüllü olarak çalışmaları gerekmektedir. Çeşitli dernekler, politik görüşlerine alet etmemek koşuluyla siyasi partiler, Spor kulüpleri, dini kurumlar, bu alanda öncülük yapmalıdır.

Bir yandan önleme çalışmaları yapılırken bir yandan da infaz kurumlarının niteliğini yükseltmesi ve infaz sonrası gence yapılması gereken rehberlik, rehabilitasyon ve izleme hizmetleri, bir bütün olarak ele alınmalıdır.

Bu genç hükümlülere toplumun yaklaşımı da sorunun bir başka önemli yanını oluşturmaktadır. Genç bir insanın, ona vurulan suçluluk damgasının altından kalkabilecek güce her zaman sahip olabileceği düşünülemez. Aslında toplum da bu konuda oldukça acımasızdır. Suçlu, ister çocuk olsun, ister genç olsun, toplum onu dışlamaya yatkındır. Toplumun bu konuda duyarlılığının olumlu yönde değiştirilmesi, uzun vadeli bir eğitim sorunudur. Suçluluk damgası, gencin tüm kişiliğini etkilemekte ve onun bu damgayı benimseyerek ya da silme umudunu yitirerek yeniden suça yönelmesine uygun psikolojik ortamı hazırlamalıdır.

Hüküm giyerek cezaevinde yıllarını geçiren gençlerimize hoşgörülü davranmamız, cezaevlerinde bu gençlerin rehabilitasyonu için psikolog ve pedagoğ kadrolarının en kısa zamanda oluşturulması, bunları iş ve meslek sahibi yaparak kendilerine ve topluma yararlı bireyler haline getirmek için gerekli desteğin sağlanması, cezaevinden çıktıktan sonra da Devlet eliyle bunların bir işe yerleştirilmesi, toplumca yapılacak en büyük görevlerden biridir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, bugüne kadar çok çeşitli badi-
releri atlatarak geldiği, toplum yapısında sosyal-ekonomik ve kültürel hızlı bir değişimin olduğu göç ve savaşın doğurduğu olumsuz etkiler göz önüne alınarak, şunu iftihar ve gururla söyleyebilirim ki K.K.T.C.'de 1985 Gençlik Yılında, çok az bir oranda suçlu genç bulunduğudur. Tabii ki gönül, hiç suçlunun olmadığını söylemeyi arzular. Ancak dünyada böyle bir devletin varlığı da olası değildir.

K.K.T.C.'yi benzer yapıdaki diğer dünya devletleriyle gençlerin suç işlemleri açısından karşılaştırmak istedik. Malesef bugüne kadar dünya adalet istatistiklerini elde edemedik. İstatistikler geldikten sonra K.K.T.C.'nin Gençlik suçu açısından dünyanın en az suç işlenen devleti olarak kanıtlayacağımı sanıyorum. Sabırla izlediğiniz için teşekkür eder saygılarımı sunarım.

EK : 1

EYSENCK KİŞİLİK ENVANTERİNE GÖRE K.K.T.C. deki Hükümlü Gençlerin Kişilik Yapıları

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
PSİKOTİZM (P)	6	6	3	2	3	9	4	2	6	5	3	1		
DIŞADÖNÜKLÜK (E)	13	15	14	8	16	6	15	8	14	16	14	14		
NOROTİZM (N)	11	15	16	14	7	9	14	18	12	12	7	14		
YALAN (L)	14	12	14	11	18	11	18	12	19	14	17	14		

P+1

E+9

N+9

L+6

E+N = 9